

PANEL

YASAMA SURECİNE SİVİL TOPLUM KATILIMI: BİR SİSTEM ARAYIŞI

TBMM Genel Sekreterliği ile Yasama Derneğinin ortaklaşa düzenlediği, 19 Kasım 2007 tarihinde TBMM Eski Cumhuriyet Senatosu Salonunda gerçekleştirilen Panelde, çeşitli sivil toplum kuruluşlarını temsilen yetmiş beş kişi katılmış, bir o kadar da dinleyici iştirak etmiştir. Panelde, sivil toplum örgütleri temsilcileri, yasama sürecine katılımda yaşadıkları sorunlar ile bunlara yönelik çözüm önerilerini dile getirme fırsatı bulmuşlardır. Panelin programı aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.

Acış konuşmaları

Dr. İrfan Neziroğlu (Yasama Derneği Başkanı)
Rifat Hisarcıklıoğlu (TOBB Başkanı)
Özdemir Özok (Türkiye Barolar Birliği Başkanı)
Köksal Toptan (TBMM Başkanı)

Birinci Oturum: Oturum Başkanı Prof. Dr. Zühtü Arslan (Anayasa Hukukçusu)

1. Parlamenter Demokrasilerde Kanun Yapım Sürecine Sivil Toplum Katılımı – Dr. Birol AKGÜN (Selçuk Üni.)
2. Avrupa Parlamentolarında Yasama Sürecine Sivil Toplum Katılımı – Dr. İrfan Neziroğlu (TBMM Kanunlar ve Kararlar Md.)
3. Kanun Tasarılarının Hazırlanması Sürecinde Sivil Toplum Katılımı – Davut Karataş (Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Gn. Md. Yrd.)
4. Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kanun Yapım Sürecine Sivil Toplum Katılımı – Dr. Fahri Bakırcı (TBMM Kanunlar ve Kararlar Md. Yrd.)

İkinci Oturum-Acık Forum: Oturum Başkanı Güldal Mumcu (TBMM Başkanvekili)

Sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin konuşmaları

PANELDEN NOTLAR:

* Panelde bir bildiri sunan Yasama Derneği Başkanı ve TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürü İrfan Neziroğlu, kanunların vatandaşların seçtiği milletvekillerince, vatandaşlar için yapıldığını belirterek, "Dolayısıyla bu sürece sivil toplum temsilcilerini katmaktan daha doğal bir şey olamaz" dedi. TBMM'nin "çok kanun, az denetim" yapan bir meclis görünümünde olduğunu ifade eden Neziroğlu, 22. Dönemde TBMM'de bin 324 kanun kabul edildiğini kaydetti. Sivil toplumun kanun yapım sürecine kurumsal ve etkin bir şekilde katılmasının kanunlarda değişiklik ihtiyacını azaltacağını belirten Neziroğlu, yasama sürecine sivil toplum katılımının bir çak parlamento için henüz oturmamış bir alan olduğunu bildirdi. Neziroğlu, 40'a yakın Avrupa ülkesinin parlamentolarının içtüzüklerinde komisyonların, görüşlerine başvurmak üzere toplantılara uzman çağırabilecekleri yolunda genel hükümler bulunduğunu anlatarak, sadece bir kaç ülkede sivil toplumun yasama sürecine katılmasına ilişkin hüküm bulunduğunu söyledi. Neziroğlu, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü içerisinde özel bir birim oluşturulmasını ve birimin sivil toplum örgütlerini bilgilendirmesi ve onlardan gelen önerileri de ilgili komisyonlara aktarmasını önerdi.

* TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdür Yardımcısı Fahri Bakırcı da TBMM'de yasama sürecine sivil toplum kuruluşlarının katılımının alt komisyonlar düzeyinde gerçekleştiğini dile getirdi. Bakırcı, bugüne kadar olan uygulamalara bakıldığında da sivil toplum adı altında yansıtılan taleplerin, çoğu zaman sivil toplum taleplerini karşılamadığını belirterek, bunun sivil toplum kavramına yüklenen farklı anlamlardan kaynaklandığını bildirdi. Türkiye'de kullanılan sivil toplum kavramının, modern devletin doğuşu döneminde kullanılan sivil toplumla bir ilgisi bulunmadığını kaydeden Bakırcı, bu nedenle sivil toplum kavramı yerine (NGO Non Governmental Organisations- Hükümet Dışı Organizasyonlar) ifadesinin kullanıldığını hatırlattı. Bakırcı, sivil toplumun cılız kaldığı ülkelerde baskı gruplarının sivil toplum örgütü olarak sunulduklarını belirterek, "Böylece baskı grupları, kendilerini sivil toplumun meşru gücüyle donatmakta ve sivil toplum adına etkide bulunmaktadırlar" dedi.

* Panelin öğleden sonraki oturumunda söz alan MHP Grup Başkanvekili Oktay Vural, sivil toplum örgütlerinin yasama sürecine katılımının önemine dikkati çekerek, Meclisteki muhalefet partilerinin de yasama sürecine katılımının gerçek manada sorgulanması gerektiğini bildirdi. İktidar partisinin elinde bulundurduğu çoğunluk nedeniyle, yasa görüşmelerinde muhalefet partilerinin katılımını kısıtladığını öne süren Vural, "Sadece sivil toplum değil, muhalefet partilerinin de yasama sürecine katılımında sorunlar var" dedi. MHP Grup Başkanvekili Vural, anayasa değişikliği çalışmalarına da değinerek, çalışmaların mutlaka bir siyasi partiye atfedilmeden, Meclis zeminine taşınması gerektiğini kaydetti. Oktay Vural, hazırlık sürecinin Meclis dışına taşınmaması gerektiğini belirtti.

* Cumhuriyet Kadınları Derneği Genel Başkanı Şenal Sarıhan da toplantıya çok az sayıda sivil toplum kuruluşunun davet edilmesini eleştirerek, Meclis Başkanlığının sivil toplum ajandasını yenilemesi gerektiğini bildirdi. "Bu toplantı, anayasa tartışmalarından mı kaynaklanarak yapılıyor? Eğer öyleyse olumlu bir gelişme" diyen Sarıhan, anayasa değişikliği tartışmalarının, iktidar partisine mal edilmesinin yanlış olacağını vurguladı. Anayasa değişikliği çalışmaları üzerinde sivil toplum örgütlerinin ciddiyetle durması gerektiğini ifade eden Sarıhan, yasaların, mutfak aşamasında, sivil toplumun görüşleri alındıktan hazırlanması gerektiğini vurguladı.

* Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Genel Başkanı Birtan Gökyay ise "Sivil" demenin asker karşıtı anlamına gelmediğini belirterek, "Sivil demek, uygar olmak demektir. Sivillik, asker karşıtlığı anlamında kullanılmamalıdır. Ordu bizim baş tacımızdır" diye konuştu. Panelin açılış konuşmacılarının erkeklerden oluşmasını da eleştiren Gökyay, kadın-erkek eşitliğinin, demokrasinin "olmazsa olmaz koşulu" olduğunu söyledi. TBMM'de mutlaka kadın-erkek eşitliği komisyonunun kurulması gerektiğini ifade eden Gökyay, "Sürekli Uganda örneği verildiği için biz, Uganda'dan iki milletvekili davet ettik. Uganda bile anayasasına kadın milletvekili kotasını yüzde 30 olarak koymayı başarmıştır. Türkiye, Uganda'nın örnek gösterileceği düzeye getirilmelidir" dedi.

* İris Eşitlik Gözlem Gurubu Dönem Sözcüsü Nuran Bayer ise demokrasinin özünde, kadın-erkek eşitliğinin yattığını söyledi. Bugüne kadar yasa çalışmaları sırasında hiçbir komisyonun kendilerini davet etmediğini, kadın örgütlerinin kendi çabalarıyla bu süreçte entegre olmaya çalıştığını anlatan Bayer, "Anayasa değişikliği çalışmalarında kimse kadınlara bir şey sormuyor" eleştirisinde bulundu. Türkiye'de kadın-erkek eşitliği komisyonunun bulunmamasının büyük bir eksiklik olduğunu da dile getiren Bayer, gelişmiş ülkeler parlamentolarında bu komisyonların yanında, toplumsal cinsiyet gözlem bürolarının bulunduğunu da belirtti. Bayer, "Hiç olmazsa bu çatı altında da bu tür bir gözlem büroları oluşturulmalı" diye konuştu.

* TEMA Uzmanı Mahir Gürbüz de bugüne kadar birçok komisyona katıldığını ve vakfın görüşlerini aktardığını söyledi. TBMM ihtisas komisyonlarının sivil toplum örgütlerinin görüşlerini ciddiye alması ve mutlaka değerlendirmesi gerektiğini ifade eden Gürbüz, şöyle dedi: "Yasa tasarılarının yanında yasa tekliflerinin hazırlanmasına da STK'ların katılımı sağlanmalı. STK'ların etkinlikleri mutlaka kontrol edilmeli, bu konuda niteliksel ayırım yapılmalı. İlgili alanlarına göre komisyonlar STK'ları değerlendirmeli. Komisyon başkanları STK'lara eşit davranmalı. Bazı başkanlar, STK'ların saygınlığını giderecek tarzda davranışlarda bulunuyor. Ben birçok komisyonda sözlü saldırılara maruz kaldım. Komisyon başkanları, STK'ların amiri değildir. Ayrıca komisyonların STK'lara ilgili alanlarına göre yönerge göndermelidir. STK'ların görüşleri yazılı olarak alınmalıdır." Söz alan diğer sivil toplum kuruluşu temsilcileri de görüş ve önerilerini dile getirdiler.

* Düşünce Suçlarına Karşı Girişim Grubu Sözcüsü Şanar Yurdatapan, meslek kuruluşlarının sivil toplum örgütü olarak tanıtılmasını eleştirerek, STK'ları, devlet dışı organizasyonlar olarak tanımladı. Yurdatapan, "Valiler sivil kıyafetlidir, ama sivil değildir, devlet memurudur. Buna karşılık sünnet çocuğu üniforma giyer ama sivildir" dedi. Başbakanlığa, TCK ve diğer kanunlarla ilgili davet edilmediklerini kaydeden Yurdatapan, "(Biz STK'lardan görüş aldık) deniliyor, ancak konuştuğum STK'ların hiçbirini, 'Bizim

görüşümüz istenmedi' diyorlar" şeklinde konuştu. Yurdatapan, Meclisin 23. Döneminin çok farklı olduğunu kaydederek, AK Parti'nin içinde farklı sesler bulunmasının önemli olduğunu dile getirdi.

* Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği (AK-Der) Sözcüsü Ayşe Bayram da 2002 yılından sonra kanunlarda, kadınlar lehine önemli değişiklikler yapılmasına karşın, bunların hayata geçirilmediğini savundu. Yargıtay'da son alınan kararları buna örnek gösteren Bayram, yasa dilinin yaşam diline dönüşmesi gerektiğini bildirdi.

* Türkiye Özel Okullar Derneği Genel Başkanı Rüstem Eyüboğlu da Türkiye'de yaşanan sorunların altında eğitimin yattığını söyledi. Son 3-5 yıldır, Milli Eğitim Bakanlığına bütçeden ayrılan payın arttığını, bunun sevindirici bir gelişme olduğunu ifade eden Eyüboğlu, "Türk eğitim sistemini felç eden 2 tane sınav var. Bunlardan biri OKS, diğeri ÖSS'dir. Sayın Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, OKS'nin kaldırılacağını açıkladı. Türkiye bu sınavlardan mutlaka kurtarılmalı" diye konuştu.

* Parlamento Muhabirleri Derneği (PMD) Başkanı Hıdır Göktaş da PMD'nin meslek örgütü olmasına rağmen parlamentoda önemli bir işlevi yerine getirdiğini belirterek, "Komisyondaki yasama faaliyetleri, hem sivil toplum örgütlerinin, hem de muhalefet milletvekillerinin katılımı açısından uzun tutulmalı" dedi. Yasa tasarısı ve tekliflerinin, yeterli olgunluğa ulaşmadan TBMM Genel Kurulunda görüşüldüğünü savunan Göktaş, bu durumun yasanın özünü zedelediğini söyledi.